

Az abásfalvi Csoma család nemeslevele

A székely Csoma családnevet Kőrösi Csoma Sándor (Kőrös, 1784. március 27. – Dardzsiling, 1842. április 11.) nyelvtudós, könyvtáros, a tibetológia megalapítója, a tibeti–angol szótár megalkotója tette ismertté. Munkásságának köszönhető, hogy e családnév nem csupán a Kárpát-medencében, hanem szerte a nagyvilágon ismerősen cseng más népek, nemzetek fülében is.¹ Jelen írásunkban azonban nem e neves tudós családja történetéhez nyújtunk újabb adalékokat, hanem az abásfalvi (Udvarhelyszék) Csomák nemeslevelét ismertetjük, akiről viszont szinte semmit sem tud a családtörténeti szakirodalom.

Háromszéken, Kőrösön (ma Csomakőrös) kívül Csoma nevű családok más településeken (Gelence, Zágon) is éltek a XVI–XVII. században.² Találkozunk e családnévvel a korabeli forrásokban Udvarhelyszéken is. Többek közt Lengyelfalván, Jánosfalván³, Farcádon⁴, valamint Agyagfalván⁵. Abásfalván először a XVII. század elején bukkan fel a Csoma családnév. Az 1614. február 18-án Bethlen Gábor parancsára elkészített összeírásban a gyalogok közt Chioma Gergely szerepel.⁶ Az 1627. éviben Czioma Mihály a régi gyalogrendűek közt tűnik fel.⁷ Az 1635. július 17-én kelt összeírásban, az előbb említett Gergelyen kívül, Czoma Péter gyalogpuskás nevével is találkozunk.⁸ A pár hónap múlva (november 18-án) készült összeírásban Gergely a falu hét esküdtje közt szerepel.⁹ A régi gyalogok közt szereplő Mihály ekkorra már elhunyt, de fia, János ott van I. Rákóczi György lustrakönyvében a hadkötelesek között.¹⁰ A családból, amely már a XVII. század folyamán több ágra szakadt, 1637. szeptember 25-én Gergely és Péter jelentek meg az újabb hadiszemlén.¹¹ Az 1653. december 20-án kelt összeírásból megtudjuk, hogy Csoma János nem volt a II. Rákóczi György fejedelem vezette moldvai hadjáratban, mert „egész nyáron mind beteg volt”.¹² Két év múlva (1655. június 30.) a havasalföldi hadjáratból távolmaradtakat írták össze. Abásfalva bírója ekkor Csoma István volt, egyik esküdtje pedig Csoma Péter. Az utóbbi ugyan elment a hadba, egészen Prázmárig jutva, onnan azonban a kapitánya visszabocsátotta, mivel „öreg ember” volt.¹³

Jó húsz év múlva az abásfalvi Csoma nemzetség egyes tagjait már a ne-

mesek közt találjuk. Az 1679. július 10-én tartott hadiszemle alkalmával készített összeírásban Csoma István és Csoma János szerepelnek nemesekként a lovasok között. Az összeírás szerint János ekkor Udvarhelyszék nótáriusának a szolgája volt.¹⁴ Címeres nemeslevelük, amelyet I. Apafi Mihály fejedelem bocsátott ki János és testvérei, Ferenc és György részére, három évvel korábban, „az Úr 1676-ik esztendeje június havának első napján” Gyulafehérváron kelt, s a fejedelmén kívül Lugosi Ferenc titkár is ellátta kézjegyével. Tartalmát Udvarhelyszék jegyzője, Ajtay Mihály ismertette Keresztúr városában a „nemesi országgyűlés idején”, 1677. április 9-én Bethlen Gergely udvarhelyszéki főkapitány és a széki tisztek jelenlétében. Az eredeti nemeslevél – Pálmay József szerint – 1909 táján Csoma József őrizetében volt Városfalván.¹⁵ Jelenleg a Román Országos Levéltár Hargita megyei kirendeltsége (Csíkszereda) őrzi.¹⁶ A latin nyelvű nemeslevél, amelyben a címer helye üresen van hagyva, hártýára íródott, díszes fatokban lévő vörös viasz függőpecsétjét vörös, fehér és zöld sodrattal (zsinórral) erősítették rá. Magyar nyelvű fordításának másolatát nemrég Gyöngyössy János juttatta el hozzám.¹⁷ Tartalma a következő:

„Mi Apafi Mihály, Isten kegyelméből Erdély fejedelme hírül adjuk az alábbiakban, tudtára adva mindenkinek, akinek illik, hogy mi meghallgatva néhány hozzánk hű tanácsosunk különleges kérelmét, szem előtt tartva és felidézve az alábbiakban az abásfalvi Csoma Ferenc, György és János testvérek irántunk tanúsított hűségét és hűséges cselekedetét, amit ezek ne-

künk és a mi erdélyi Fejedelemségünknek minden körülmények között megtettek és véghezvittek, és mi egyáltalán nem kételkedünk, hogy megteszik és véghezviszik állhatatos hűséggel ezután is, ezért Csoma Ferencet, Györgyöt és Jánost, valamint mostani fiait és azokat, akik Isten akaratából ezután születnek, kisnemesi körülményeikből és sorsukból, amelybe beleszülettek és benne éltek mostanig, kegyelemmel elhatároztuk, hogy kivegyűk és erdélyi Fejedelemségünk valódi, tagadhatatlan nemesseinek sorába emeljük.

Nemesi jelvényük égszínkéék színű lovagi pajzs legyen, mezejében arany korona helyezve, amelyből emberi kéz emelkedik a magasba csupasz kardot tartva, a pajzs fölött zárt lovagi sisak legyen, amit királyi korona fed, a sisak tetejéről színes pántlikák induljanak körbe a pajzs szélei felé, ahogy ez kitűnik levelünk fejlécén világosan ábrázolva egy hozzáértő festő keze által. Fejedelmi akaratunk szerint Csoma Ferencnek, Györgynek és Jánosnak, mostani fiainak, valamint azoknak, akik Isten akaratából férfi és női ágon ezután születnek, kegyelmesen megengedjük, hogy viseljék és bemutassák a fent leírt nemesi jelvényt mindenütt, ahogy az ősi nemesi szokás diktálja, a lovagjátékok, párbajok és nemesi versenyek alkalmával, alkal-

Az abásfalvi Csoma család címere (Rajzolta Gyöngyössy János)

mazzák pecsétjükön, zászlóikon, vázszoneműiken, házaik homlokzatán, sátraik oldalán, gyűrűiken, síremlékeiken, minden használati tárgyukon, hogy érdemes és becsületes nemességi címük elismerve legyen minden rendű és rangú ember által, hogy örökre odaszámolva, befogadva és betartva legyenek erdélyi Fejedelemségünk valódi, tagadhatatlan nemesseinek sorába, hogy részük legyen és örvendjenek mindannak az irgalomnak, tiszteletnek, előjognak, mentéseknek, könnyítéseknek, szabadságoknak és védelemnek, amit az erdélyi Fejedelemségünk valódi, tagadhatatlan nemesei élveznek. – Ezért ennek a dolognak örökkévaló érvényességéért és fennmaradásáért elhatároztuk, hogy jelen levelet kibocsátjuk és megerősítjük fejedelmi pecsétünkkel Csoma Ferencnek, Györgynek és Jánosnak, mostani gyermekeiknek és azoknak, aki ezután születnek, férfi és női ágon utódaik lesznek.

Íratott várunkban, Gyulafehérváron az Úr 1676. esztendeje június havának első napján.

Apafi Mihály
Lugosi Ferenc titkár

Az 1677-es esztendő április 9. napján, Keresztúr városában a nemesi or-

szággyűlés idején, amelyen tiszteletét tette Kőrösi Bethlen Gergely főkapitány, királybíró, és ott voltak Udvarhely székely szék lófői, a nemesség prefektusának a nevében előterjesztve, hírül adva, ismertette lett általam, Ajtay Mihály, Udvarhely székely szék jegyzője által, senkinek sem lévén ellenvéleménye.”

Mihály János

1. Nagy Iván: *Magyarország családai*. III. kötet. Pest, 1858. Csoma család (Kőrösi). 174.
2. Pálmay József: *Háromszék vármegye nemes családjai*. Abod – István. Hasomás kiadás. Sepsiszentgyörgy, 2000. 119.
3. Pálmay József: *Udvarhely vármegye nemes családjai*. Hasonmás kiadás. Sepsiszentgyörgy, 2003. 53.; *Székely Oklevéltár*. Új sorozat. II. Udvarhelyszéki törvénykezési jegyzőkönyvek 1591–1597. Bukarest, 1985. 212–213, 241.
4. Uo. 251.
5. Uo. III. köt. 157–158.
6. Uo. IV. köt. 288.
7. Uo. 723.
8. Uo. VI. köt. 28.
9. Uo. V. 202.
10. Uo. 203.
11. Uo. VI. köt. 76.
12. Uo. 314.
13. Uo. VII. köt. 125.
14. Uo. 272.
15. Pálmay József: *Udvarhely vármegye nemes családjai*. Hasonmás kiadás. Sepsiszentgyörgy, 2003. Pótkötet. 6.
16. Az udvarhelyszéki abásfalvi Csoma

Csoma János, György és Ferenc nemeslevele (Fotó: Bicsok Zoltán)

Ferenc, György és János címeres nemeslevele. Kibocsátotta I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem Gyulafehérváron, 1676. június 1-jén. Fejedelmi függőpecséttel és aláírással megerősített pergamen, latin nyelven. (Román Országos Levéltár Hargita megyei kirendeltsége, Csíkszereda. F 227. Szerzemények és adományok, 1. sz.) Az abásfalvi Csoma családnak egy másik nemeslevelét a Magyar Országos Levéltárban (Budapest) őrzik. Ebben I. Apafi Mihály fejedelem Csoma Jánost és gyermekeit, Andrást, Györgyöt és Jánost nemesíti meg. Keltezése: 1676. július 2., Radnót. Jelzete: F 139 – Cista diplomatica – I jelzetű productionalisok – 8. Udvarhelyszék megye – No. 278. 17. A fordítás eredetijét Demeter Béla városfalvi lakos őrzi.

